

شمایل یک بازیگر

هادی حجازی فر سودای فجر

دیده‌شده در «ایستاده در غبار»

«لاتاری»، «آتابای»،
«ماجرای نیمروز»

محسن کیایی سودای فجر

دیده‌شده در «خط ویژه»

«جشن دلتنگی»، «عصریخندان»،
«بارکد»، «سدمعبر»،
«چهارراه استانبول»

آرش آقاییک طراح جلوه‌های ویژه میدانی:

جلوه‌های ویژه فقط انفجار نیست

■ تبسم کشاورز

آرش آقاییک، طراح و متخصص جلوه‌های ویژه میدانی در سینما، تلویزیون و تئاتر است. او بین سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۰ در بیش از ۴۰۰ اثر سینمایی و تلویزیونی به عنوان دستیار حضور داشته و از سال ۹۰ تاکنون کار خود را به طور مستقل ادامه داده و حال پرکارترین طراح جلوه‌های ویژه میدانی شناخته می‌شود. آقاییک در اولین حضور خود در جشنواره فجر برای فیلم «دهلیز» به‌روز شعبی کاندید شد و در سی‌ونجمین دوره جشنواره برای فیلم‌های «رگ‌خواب»، «یک روز بخصوص» و «خفه‌گی» سیمرغ بلورین را به دست آورد.

او در چهلمین جشنواره فجر با ۱۰ فیلم حضور دارد و به گفته خودش اگر بخواهد آثارش را بر اساس حجم انجام جلوه‌های ویژه طبقه‌بندی کند «خائن‌کشی»، «مرد بازنده»، «۲۸۸۸۸»، «لایه‌های دروغ» و «شهرک» واقعا چالش‌های زیادی برایش در اجرا داشته است. آرش آقاییک، طراح جلوه‌های ویژه میدانی در گفت‌وگویی با روزنامه صبا به سوالات ما در خصوص فیلم‌ها و چالش‌هایش پاسخ داده است که در ادامه می‌خوانید.

■ در جشنواره فجر امسال بخش جلوه‌های ویژه

۱۰ فیلم «بدون قرار قبلی»، «بی‌رویا»، «بی‌مادر»، «خائن‌کشی»، «شهرک»، «هناس»، «لایه‌های دروغ»، «مرد بازنده»، «ملاقات خصوصی» و «۲۸۸۸۸» را برعهده داشتید. خودتان کدام کار را بیشتر دوست داشتید و کدام برایتان بیشتر چالش‌برانگیز بود؟

تمام فیلم‌هایی که کار کرده‌ام دوست دارم اما اگر بخواهم بر اساس حجم انجام جلوه‌های ویژه طبقه‌بندی کنم امسال «خائن‌کشی» مسعود کیمیایی، «مرد بازنده» محمدحسین مهدویان، «۲۸۸۸۸» کیوان علی‌محمدی، «لایه‌های دروغ» رامین سهراب و «شهرک» علی‌حضرتی واقعا چالش‌های زیادی در اجرا داشتند. در این فیلم‌ها تماما از بُعد جلوه‌های ویژه استفاده کردیم. همه آن‌ها فضاهای بسیاری مثل باران، تیراندازی، انفجار، مه و... داشتند که باید اجرا می‌شدند. تمام فیلم‌هایی که نام بردم این جلوه‌های میدانی را داشته‌اند برای همین نمی‌توانم بگویم کدام کار بالا یا پایین بوده است همه آن‌ها در یک سطح بوده‌اند فقط چالش‌های آن‌ها با توجه به کارگردان، موقعیت جغرافیایی و غیره تفاوت داشته است.

■ در کدام اثر بیشتر با سختی و چالش مواجه شدید؟

اصولا پشت کارهایی که خاص هستند باید پروداکشن قوی نیز باشد. خوشبختانه جا دارد از تمام بچه‌های گروه تولید، تدارکات و تمام گروه‌هایی که با آن‌ها کار کردیم تشکر کنم، به این دلیل که اگر آن‌ها حمایت نکنند ما خروجی خوبی نخواهیم داشت. حقیقتاً آن‌ها پشت خط مقدم هستند. در فیلم‌هایی که امسال داشتم همه بچه‌ها هر چیزی را که خواستیم برایشان فراهم کردند و به خواسته‌های ما احترام گذاشتند. اگر در خروجی اتفاقات خوبی می‌افتد مطمئن باشید حاصل کار گروهی جلوه‌های ویژه میدانی و بچه‌های گروه تدارکات است. از طرفی دیگر از آن جایی که کار ما با فیلمبردار، طراح‌صحنه و گریم وابستگی‌هایی دارد خوشبختانه در آن بخش‌ها هم با سرگروه‌هایی کار کردیم که بسیار حرفه‌ای بودند و مشکلی برایشان پیش نیامد.

■ چرا در سینمای ایران به بخش جلوه‌های ویژه کم پرداخته می‌شود؟

جلوه‌های ویژه هزینه‌هایی را بر فیلم تحمیل می‌کند. منظورم این است فیلم‌هایی که از جلوه‌های ویژه سنگینی برخوردار هستند قطع به یقین سرمایه خاص خودشان را می‌خواهند. در حقیقت یک فیلم باید از وقت و

سرمایه مناسب بر خوردار باشد که به خروجی خوبی هم برسد. اما متأسفانه برای اکثر سرمایه‌گذارها و تهیه‌کننده‌ها این مهم است که با کمترین هزینه کار را زود به اتمام برسانند؛ چرا که بحث بازگشت سرمایه مطرح است.

موضوع دیگر هم همان طور که اشاره کردید بحث فیلمنامه است که به عقیده من باید تخیلات‌مان را قوی کنیم. ما بیشتر قصه‌های درام، اجتماعی و شهری داریم. در ایران اصلاً ژانر اکشن وجود ندارد. این‌جا دیگر فقط بحث سرمایه نیست باید مدیر فیلم‌برداری زاویه‌های این ژانر را بشناسد و بازیگر، شخصی باشد که بتواند یکسری اتفاقات را رقم بزند، اما متأسفانه ما در این بخش‌ها بسیار ضعیف عمل کرده‌ایم.

■ جلوه‌های میدانی، توجه و شرایط خاص خودش را می‌طلبد. آیا مشکلات موجود در این حوزه روی کیفیت خروجی تأثیر می‌گذارد؟

ببینید، اگر من دستمزد درست بگیرم می‌توانم روی ادوات، آموزش و تربیت بچه‌های گروه کار کنم. سرمایه به سینما و صنعت فیلم‌سازی کمک می‌کند. برای مثال مدتی پیش فیلم کوتاهی خارج از کشور به من پیشنهاد شد، برای یک روز کاری ساده در حد یک تیراندازی و آتش‌سوزی پیشنهاد هزار دلاری دادند. در صورتی که دستمزد من در کشورم بسیار کمتر از این حرف‌هاست و هیچ امنیت شغلی ندارم، امیدوارم زاویه نگاه به این رشته عوض شود که قطعاً اگر مشکلات مالی و کمی آن حل شود، شاهد کیفیت بی‌نظیری در این حوزه در سینمای ایران خواهیم بود.

■ اینکه طراح جلوه‌های ویژه از ابتدا و حتی در زمان نگارش در کنار تیم تولید قرار گیرد تا چه اندازه می‌تواند در تولید یک اثر خوب تأثیرگذار باشد؟

وقتی ما از پیش تولید وارد پروژه شویم خیلی به خروجی که می‌خواهیم تحویل بدهیم کمک می‌کند. همسو شدن با نظر کارگردان در پروسه پیش تولید به شدت مهم است، اما متأسفانه خیلی کم برایم پیش آمده که از این مرحله در کارها حضور داشته باشم، چون همیشه این تفکر وجود دارد که آقاییک هر زمان

که زنگ بزنیسم کار را برایشان انجام می‌دهد و این برای بچه‌های تولید و کارگردانی هم عادت شده است. در حالی که این قضیه چالش و مشکلات خاص خودش را به همراه می‌آورد. وقتی من از قبل با کارگردان، فیلمبردار و طراح صحنه صحبت نکرده باشم قطعاً چالش‌هایی برای همه ایجاد می‌شود و این اتفاق تمرکز کارگردان و تمام عوامل را از بین می‌برد.

اگر قصد داریم در بخش جلوه‌های ویژه کار حرفه‌ای انجام بدهیم باید از پیش تولید وارد پروسه شویم. برای سکانس‌های جلوه‌های ویژه باید استوری بُرد داشته باشیم. برای مثال در فیلم «مسخره‌باز» ما دو ماه پیش از آغاز کار هر روز جلسه داشتیم و در خصوص کار حرف می‌زدیم. به جرأت می‌توانم بگویم خروجی این فیلم یک کار گروهی و تمیز شده که به کیفیت فیلم هم کمک کرده است. پس مدیر جلوه‌های ویژه باید از ابتدای کار کنار پروژه باشد.

■ عده‌ای معتقدند که معمولاً جایزه‌های این بخش بیشتر به فیلم‌هایی با ژانر دفاع مقدس تعلق می‌گیرد. واقعا این چنین است؟

این تفکر وجود دارد که جلوه‌های ویژه یعنی ژانر جنگ. وقتی سینمای ایران را بعد از انقلاب مرور می‌کنیم می‌بینیم که جوایز این بخش به فیلم‌هایی اهدا شده است که ژانر جنگ داشته‌اند. اما امروز همه‌چیز تغییر کرده است. ما باید نگاه‌مان را به این بخش عوض کنیم چون انفجارات فقط بخشی از جلوه‌های ویژه است و بخش‌های دیگری هم وجود دارند که باید به آن‌ها توجه شود. مثلاً در زمینه اتمسفرسازی (فضاهای برفی، فضاهای مه‌آلود) یا جلوه‌های ویژه‌ای که برای آتش و آتش‌سوزی استفاده می‌شود و غیره همه این‌ها جلوه‌های ویژه محسوب می‌شوند.

حتی یک شعله زرد و آبی در فیلم، خودش جلوه‌های ویژه است. وقتی این بخش‌ها دیده نشوند رشد و ارتقای هم صورت نمی‌گیرد. مگر چقدر در سال فیلم‌های جنگی ساخته می‌شود. باید بدانیم که فیلم‌های دیگر هم وجود دارند و باید با دقت بیشتری به این بخش نگاه کنیم.

■ با توجه به این حجم آثار این دوره که شما جلوه‌های میدانی آن را انجام داده‌اید، احتمال نامزدی و دریافت سیمرغ به خودتان می‌دهید؟

از روزی که به طور مستقل کار خودم را شروع کردم این عهد و پیمان را با خودم بستم که در همه کارهایم تمام توانم را بگذارم تا حداقل شرمند خودم نباشم و بحث جایزه برایم اولویت نیست، یعنی نگاهم این نیست که بگویم من این کار را می‌کنم که جایزه بگیرم. احساس رضایت مردم و کارگردان برای گروه ما اهمیت دارد. باقی قضیه هم کار داورهاست. اگر ما کار درست و درخوری انجام داده باشیم و داورها هم قضاوت صحیحی بکنند می‌توانیم در بین کاندیدها قرار بگیریم.

■ وضعیت جلوه‌های ویژه میدانی را در ایران چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در این بخش من واقعا تا جایی که در توانم بوده سعی کرده‌ام همیشه به روز باشم. شاید باورتان نشود ولی در زمان‌های بیکاری نزدیک به ۱۰ ساعت فیلم‌های مختلف می‌بینم که مربوط به کار خودم می‌شود و همیشه سعی کرده‌ام ابزار و ادوات خودم را به روز کنم و سرویسی را به فیلم‌ها بدهم که درخور شخصیت‌شان باشد. به نظرم در ایران جلوه‌های ویژه رشد چشمگیری داشته است. ما باید خودمان را با چند سال گذشته مقایسه کنیم. خیلی‌ها وقتی بحث جلوه‌های ویژه می‌شود فیلم‌های بیگ پروداکشن هالیوودی، مدمکس و آواتار را با فیلم‌های ایرانی مقایسه می‌کنند. حقیقتاً این مقایسه درستی نیست ما باید ببینیم آن‌ها از چه پروداکشنی استفاده و چه هزینه‌هایی می‌کنند. بنابراین باید بگویم ما در حد بضاعت مالی خودمان بسیار چشمگیر پیشرفت داشته‌ایم و با کمترین هزینه‌ها اتفاقات بزرگی را رقم می‌زنیم. برای ادامه‌دار بودن این مسیر ما احتیاج به یکسری قوانین، اصول و مدیریت داریم که به دستاورد بهتری در این بخش برسیم. به عقیده من جلوه‌های ویژه در ایران نمره قبولی می‌گیرد.